Kulturutskottets betänkande

1982/83:25

om idrott, rekreation och turism (prop. 1982/83:100 bil. 11 delvis)

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels de förslag i proposition 1982/83:100 bilaga 11 som rör idrott, rekreation och turism,

dels 17 motioner rörande bl. a.

det statliga stödet till idrotten,

åtgärder för att stärka idrottsrörelsen,

riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken,

insatser för att öka fjällturismen,

finansieringen av verksamheten vid Sveriges turistråd.

NIONDE HUVUDTITELN

1. **Stöd till idrotten.** Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkt I 1 (s. 134–136) föreslagit riksdagen att till Stöd till idrotten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 172 290 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:754 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen beslutar att under anslaget Stöd till idrotten anvisa 190 100 000 kr.,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag

a) till arvodesbestämmelser för idrottsledare i enlighet med vad som anförs i motionen,

b) till extra stöd till glesbygdsidrott m. m. för "ett rundare Idrottssverige" i enlighet med vad som anförs i motionen,

c) om åtgärder för ett särskilt aktivitetsstöd till klubbar med kvinnoidrott i enlighet med vad som anförs i motionen,

d) till extra samhällsstöd för idrottsklubbarnas breddverksamhet,

e) till statligt stöd till kommuner för handikappanpassning av idrottsplatser och -lokaler,

f) som innebär att hela överskottet av tipsmedlen på sikt skall överföras som stöd till idrotten i enlighet med vad som anförs i motionen.

`3. att riksdagen hos regeringen hemställer om tillsättandet av en parlamentarisk utredning med uppdrag att utarbeta förslag om hur

kommersialismens grepp över idrotten skall brytas och utarbeta förslag till statliga stipendieformer och former för social trygghet för idrottsutövare på elitnivå i enlighet med vad som anförs i motionen.

4. att riksdagen uttalar sig för att i samband med internationella idrottsevenemang i Sverige befintliga anläggningar i största möjliga utsträckning används och inga anläggningar av engångskaraktär uppförs och ej heller anläggningar som är starkt överdimensionerade för normalt bruk.

5. att riksdagen uttalar sig för att idrotten bör få ökat utrymme i skolorna i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83:1846 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda hur de s. k. främjandeorganisationernas statliga stöd i framtiden skall utformas.

I motion 1982/83:1861 av Hans Nyhage (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen på tilläggsbudget för budgetåret 1982/83 beviljar medel till IK Omega, Borås, i enlighet med vad som föreslagits i motionen.

I motion 1982/83:2200 av Göran Persson (s) och Margot Wallström (s) yrkas – med hänvisning till motion 1982/83:2199 – såvitt nu är i fråga

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i nämnda motion anförts angående tävlingsidrott för barn.

Utskottet

Den verksamhet som bedrivs av Sveriges riksidrottsförbund och till förbundet anslutna medlemmar får bidrag från detta anslag liksom vissa utanför förbundet stående organisationer – de s. k. främjandeorganisationerna. Vidare lämnas bidrag till riksanläggningar för den samlade idrottens behov samt till mindre föreningsanläggningar för idrott och friluftsliv.

Den medelsanvisning som föreslås i propositionen innebär att anslaget räknas upp med 8 milj. kr. till totalt 172 290 000 kr. Häri ingår även kostnader för Sveriges deltagande i 1984 års olympiska spel.

Enligt motion 754 (vpk) bör anslaget ökas med ytterligare drygt 17 milj. kr. Detta innebär att motionärerna föreslår samma anslag som Riksidrottsstyrelsen i dess anslagsframställning, dvs. 190,1 milj. kr.

Regeringens förslag innebär en ca 5-procentig uppräkning av anslaget. Utskottet anser sig inte böra föreslå en ytterligare ökning och tillstyrker alltså regeringens förslag till medelsanvisning för budgetåret 1983/84. Motionen i här aktuell del (yrkande 1) avstyrks.

I motion 1846 (m) förordas att regeringen skall låta utreda hur det statliga stödet till de s.k. främjandeorganisationerna i framtiden skall utformas. Motionärerna anför att dessa organisationer som nu erhåller statligt bidrag genom Riksidrottsförbundet önskar att även i budgethänseende få en självständig ställning i förhållande till förbundet. De

åberopar vidare riksdagens revisorers förslag enligt vilket främjandeorganisationerna borde bilda en samarbetsorganisation. Denna skulle fungera som samarbetspartner med Riksidrottsförbundet, äska anslag och i övrigt framföra krav och önskemål till förbundet. Revisorernas förslag avstyrktes dock av kulturutskottet (KrU 1982/83:1) och avslogs av riksdagen.

Utskottet hänvisade därvid till att frågan om ett ställningstagande från statsmakternas sida till hur insatserna för turism och rekreation skall samordnas kommer att aktualiseras när turist- och rekreationsutredningen (TUREK) har avgett sitt slutbetänkande. Ett genomförande i förevarande sammanhang av revisorernas förslag skulle därför innebära att man införde en ordning som kan behöva omprövas inom en nära framtid vilket framstår som mindre lämpligt, menade utskottet.

I budgetpropositionen aviseras att de organisatoriska frågorna på rekreationspolitikens område kommer att ses över under det kommande budgetåret. Jordbruksministern anför att många skäl talar för att insatserna bör samordnas på ett helt annat sätt än i dag. Utskottet anser sig därför kunna räkna med att det statliga stödet till främjandeorganisationerna kommer att bli föremål för överväganden. Med hänsyn härtill och till tidigare ställningstagande finner utskottet inte anledning att föreslå riksdagen att göra en framställning till regeringen i enlighet med motion 1846.

Vänsterpartiet kommunisterna för i motion 754 fram en rad förslag rörande idrottspolitikens inriktning och om insatser för att stödja och utveckla idrottsrörelsen. Flera av de frågor som motionärerna tar upp behandlas i idrottsrörelsens idéprogram Idrott 80 och har även tagits upp på riksidrottsmötet hösten 1981. De synpunkter och önskemål som nu är aktuella har utskottet behandlat vid tidigare riksmöten med anledning av motioner från vänsterpartiet kommunisterna.

Motionärerna önskar att förslag om extra stöd till glesbygdsidrott för "ett rundare Idrottssverige" skall utformas. Med anledning av ett förslag som överensstämmer med det nu föreliggande redovisade utskottet förra året (KrU 1981/82:19) att en särskild arbetsgrupp tillsatt av Riksidrottsstyrelsen i oktober 1981 har lagt fram en rad förslag för att komma till rätta med de i motionen aktualiserade problemen. Riksidrottsförbundet har ställt sig bakom arbetsgruppens förslag. Enligt vad utskottet inhämtat söker man från förbundets sida få till stånd avtal med statens järnvägar och SAS om rabatterade resor för idrottsklubbar. I sin anslagsframställning för budgetåret 1983/84 anger Riksidrottsförbundet att en kartläggning av tävlingsidrottens organisation och finansiering kommer att avslutas under senare delen av innevarande budgetår. Först då, sägs det, kan det totala behovet av extra medel för resekostnadsutjämning inom idrotten beräknas. Något särskilt initiativ från riksdagens sida är med hänsyn till det anförda enligt utskottets mening inte erforderligt. Yrkande 2 b avstyrks sålunda.

Ytterligare ett yrkande syftar till ett särskilt aktivitetsstöd till kvinnoidrott. Med anledning av motionärernas förslag vill utskottet erinra om att

utveckling av kvinnoidrott ingår bland de områden som enligt riksidrottsmötet 1981 skall prioriteras. Sedan år 1978 har Riksidrottsförbundet avsatt speciella medel för satsning på kvinnlig idrott. Inom specialförbunden pågår ett stort antal projekt som rör kvinnoidrott varav kan nämnas ett projekt om jämställd idrott som genomförs i samarbete med jämställdhetskommittén. Utskottet vill liksom tidigare år erinra om att det varje år fr. o. m. år 1977 som sin mening uttryckt att det är angeläget att man inom idrottsrörelsen energiskt fullföljer strävandena att åstadkomma ökat utrymme för kvinnoidrotten och att skapa jämlika förhållanden för män och kvinnor. Med hänvisning till vad som nu anförts avstyrker utskottet yrkande 2 c.

Förslag om ett extra samhällsstöd för idrottsklubbarnas breddverksamhet bör enligt motionärerna utarbetas. Med anledning av detta yrkande, som också framförts vid tidigare riksmöten, vill utskottet erinra om sitt av riksdagen godkända uttalande år 1981 (KrU 1980/81:24, se även KrU 1981/82:19). Med hänvisning till att prioriteringsfrågorna måste tillmätas särskilt stor vikt i ett läge då stödet till idrotten inte längre kan ökas i den takt som varit fallet under 1970-talet uttalade riksdagen efter förslag av utskottet att handikapp-, bredd- och motionsidrott samt kvinnoidrott särskilt bör uppmärksammas vid Riksidrottsstyrelsens fördelning av stödet till idrotten inom givna anslagsramar. I propositionen framhåller föredraganden att det är viktigt att idrottsrörelsen ges möjligheter till fortsatta insatser för att aktivera fler människor i olika former av idrott och motion. Något särskilt initiativ från riksdagens sida finner utskottet inte erforderligt och avstyrker alltså yrkande 2 d.

Motionärerna önskar ett statligt stöd till kommuner för handikappanpassning av idrottsplatser och -lokaler. Vid sin behandling av motsvarande yrkanden åren 1980, 1981 och 1982 (KrU 1979/80:30, KrU 1980/81:24, KrU 1981/82:19) har utskottet hänvisat till sin principiella inställning i fråga om specialdestinerade statsbidrag till kommunerna. Med erinran härom avstyrker utskottet motionen i denna del (yrkande 2 e).

Motionärerna förordar att regeringen skall lägga fram förslag till arvodesbestämmelser för idrottsledare. De anser att alla personer med viktiga ledaruppdrag bör arvoderas enligt samma grunder som studieledare inom studieförbunden. Utskottet har i sina av riksdagen godkända betänkanden KrU 1980/81:24 och KrU 1981/82:19 påpekat att frågan uppmärksammas av idrottsrörelsen själv och att det därför inte finns anledning för riksdagen att begära förslag från regeringen.

Inte heller denna gång finns det enligt utskottets mening anledning för riksdagen att frångå den uppfattning riksdagen tidigare intagit till den aktuella frågan. Motionsyrkandet 2 a avstyrks.

På sikt bör hela överskottet av tipsmedlen föras över som stöd till idrotten, föreslås i motionen. Denna fråga har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen och senast våren 1982 (KrU 1981/82:19). Utskottet hänvisade vid detta tillfälle till den redogörelse för tidigare ställningstaganden samt för användningen av tipsmedlen som utskottet lämnat i sitt av riksdagen

godkända betänkande KrU 1980/81:24. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkande (yrkande 2 f).

Motionärerna yrkar att en parlamentarisk utredning skall få i uppdrag att utarbeta förslag om hur kommersialismens grepp över idrotten skall brytas. Frågor rörande idrottens finansiering behandlas i idéprogrammet Idrott 80. Inom Riksidrottsförbundet har en särskild arbetsgrupp i uppdrag att utreda frågor som avser finansiering genom lotterier, bingo, reklam och sponsorer.

Med hänvisning härtill samt till ett uttalande våren 1981 (KrU 1980/81:24) om att problem av denna art inte kan lösas genom att de bearbetas av en parlamentarisk utredning avstyrker utskottet yrkande 3 i ifrågavarande del.

I uppdraget för den i motionen föreslagna utredningen bör även ingå att utarbeta förslag till statliga stipendieformer och till social trygghet för idrottsutövare på elitnivå. Enligt de mål som riksidrottsmötet 1981 fastställde för verksamheten skall man söka utveckla elitidrotten genom att förbättra den sociala situationen för aktiva idrottare och ledare. Riksidrottsförbundet disponerar särskilda fondmedel för "elitidrottutbildningsstipendier". Sådana stipendier om 10 000 kr. delas f. n. ut årligen till 150 utövare av elitidrott.

Något särskilt initiativ från riksdagens sida finner utskottet inte erforderligt och avstyrker därför denna del av motionen (yrkande 3 delvis).

I motionen föreslås att riksdagen bör uttala att i samband med internationella idrottsevenemang i Sverige befintliga anläggningar i största möjliga utsträckning används och inga anläggningar av engångskaraktär uppförs och ej heller anläggningar som är överdimensionerade för normalt bruk.

Detta yrkande förelåg även åren 1981 och 1982 och utskottet finner nu lika litet som då anledning förorda att riksdagen gör något uttalande i denna fråga. Yrkande 4 avstyrks alltså.

Motionärerna önskar vidare att riksdagen skall göra ett uttalande om att idrott bör få ökat utrymme i skolor och förskolor.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet erinra om sina uttalanden vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden åren 1981 och 1982 (KrU 1980/81:24, KrU 1981/82:19). De åtgärder som föreslås för gymnasieskolan i budgetpropositionen bör även noteras i detta sammanhang. Dessa innebär att antalet intagningsplatser för kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott, de s. k. idrottsgymnasierna, ökas samt att en försöksverksamhet med kombination av specialidrott och studier vid hemortens gymnasieskola påbörjas. Frågan behandlas i utbildningsutskottets betänkande 1982/83:21. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet även detta motionsyrkande (yrkande 5).

I motion 2200 (s) yrkas att riksdagen i en framställning till regeringen ställer sig bakom det uttalande om tävlingsidrott för barn som

görs i motion 2199 (s). Enligt den senare motionen kan vissa former av idrott medföra skador i första hand av psykisk art på barnen. Det har förekommit att ambitiösa föräldrar och idrottsledare ställer alltför stora krav på ungdomarna som dessa inte orkar med. Motionärerna pekar också på problem i samband med tävlingsidrott då unga deltagare inte längre uppfyller kraven för att delta i matcher och tävlingar. De anser därför att man bör undersöka om det är möjligt att – genom att ändra reglerna för statsbidrag till idrotten – åstadkomma en förändring så att de negativa effekterna av tävlingsidrott för barn motverkas.

Inom idrottsrörelsen ser man allvarligt på problem som rör barn och tävlingsidrott. Riksidrottsförbundet satsar på utökad information och utbildning av ungdomsledare och instruktörer. De riktlinjer för ungdomsverksamheten som anges är att man inom idrotten skall motverka tidig specialisering och att idrott skall vara lek och nöje för barn.

Det är enligt utskottets mening viktigt att de risker som kan uppstå i samband med träning och tävling i unga år noga uppmärksammas och att man inom idrottsrörelsen söker komma till rätta med de avigsidor som kan finnas inom barnidrotten. Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet dock erinra om att idrottens ställning som självständig folkrörelse innebär att idrottsrörelsen självständigt svarar för användningen av befintliga medel. En styrning genom villkor vid medelstilldelningen, så som motionärerna synes avse, är därför inte lämplig. Med hänsyn till vad som anförts finner utskottet inte anledning att föreslå något riksdagsinitiativ med anledning av motion 2200 i denna del (yrkande 1).

I detta sammanhang behandlar utskottet ett förslag i motion 1861 (m) om att regeringen på tilläggsbudget för budgetåret 1982/83 skall bevilja medel till IK Omega i Borås. Motionären refererar till den motivering för motsvarande yrkande som fördes fram vid riksmötet 1981/82 och kulturutskottets ställningstagande till detta våren 1982 (KrU 1981/82:19). Han hävdar att naturvårdsverket i juni 1980 på felaktiga grunder avslog idrottsklubben Omegas ansökan om bidrag från anslaget Stöd till idrotten och att det bidrag som sedermera, i april 1981, utgått är för lågt. Det borde vara angeläget, säger motionären, för kulturutskottet och riksdagen att fastslå att de normer som i här angivet fall gällde såväl då ansökan gjordes som då den behandlades också borde ha tillämpats.

Av den utförliga redogörelse för bakgrunden till förslaget i det då föreliggande motionsyrkandet som utskottet lämnade förra året framgick bl. a. följande.

De normer för statsbidrag för anläggningsverksamhet som tillämpades fram t. o. m. budgetåret 1979/80 innebar bl. a. att bidrag utgick i mån av tillgång på medel under anslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd och efter ansökan hos statens naturvårdsverk. Normerna innebar vidare att beslut om bidrag skulle fattas före byggnadsarbetenas påbörjande. De samlade

ansökningarna översteg varje år de av riksdagen anvisade medlen. Enligt den praxis som verket tillämpade lämnades för sådana ansökningar som uppfyllde kraven för statsbidrag medgivande att påbörja byggnadsverksamheten utan att rätten till statsbidrag därvid gått förlorad för den bidragssökande och utan att medel för investeringen funnits tillgängliga vid tidpunkten för tillståndsgivningen. Vid meddelande till dem som ansökt om sådant tillstånd ställde verket dock endast i utsikt att ansökan skulle prövas för statsbidrag. På detta sätt uppstod en betydande kö med tidvis nära fem års väntetid för statsbidragsbeslut. Våren 1980 fastställde statsmakterna (prop. 1979/80:100 bil. 13, KrU 1979/80:30, rskr 1979/80:377) ändrade riktlinjer för disposition av medel från anslaget. I fråga om stöd till mindre idrottsanläggningar innebar de nya normerna bl. a. att endast föreningar kan åtnjuta bidrag till investering i idrotts- och friluftsanläggning. Vidare betraktas som mindre anläggning endast investeringsobjekt vars totala kostnad är mindre än 500 000 kr. i 1979 års prisläge. Anläggningen skall vidare vara av lokal karaktär och skall ej kunna anses vara ett kommunalt åtagande. Den 1 januari 1980 fanns hos naturvårdsverket ca 860 ansökningar omfattande totalt drygt 22 milj. kr. Då den genomsnittliga andelen statsbidrag i de berörda investeringsobjekten enligt normer och föreskrifter varit mellan 15–25 % motsvarade detta belopp en investeringsvolym av ca 130 milj. kr. i idrotts- och friluftsanläggningar.

Naturvårdsverkets anläggningsdelegation fattade den 27 juni 1980 beslut om fördelning av statsbidrag avseende samtliga vid verket före den 1 januari 1980 inkomna ansökningar. Verket fördelade därvid tillgängliga medel. Det totalt beviljade bidragsbeloppet uppgick till 5,4 milj. kr. Härvid kom flertalet bidragssökande att erhålla mindre bidrag än enligt de normer och den praxis som tidigare gällt. Vissa bidragssökande meddelades avslag på ansökan. Beslutet innebar bl. a. att 59 ansökningar som inkommit från kommuner före den 1 januari 1980 avslogs, liksom nio ansökningar från föreningar avseende större projekt med en anläggningskostnad överstigande 500 000 kr.

Över naturvårdsverkets beslut hade 180 bidragssökande, huvudsakligen föreningar, inkommit till regeringen med besvär. Det sammanlagda beloppet statsbidrag för dessa ansökningar, om 1970 års normer samt vid verket utvecklad praxis för bidragsgivningen skulle tillämpas, var ca 4 milj. kr.

Sedermera föreslog regeringen i proposition 1980/81:25 att på tilläggsbudget I för budgetåret 1980/81 4 milj. kr. skulle anvisas till anslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd.

Vid första bidragsfördelningen den 27 juni 1980 kunde naturvårdsverket fördela 5,4 milj. kr. och vid nästa sammanträde i april 1981 de 4 milj. kr. som anvisats på tilläggsbudget. Den sammanlagda bidragssumman blev alltså 9,4 milj. kr. Om de normer och den praxis som tillämpats tidigare skulle ha tillämpats vid fördelningen av dessa medel hade det krävts ett anslag om totalt 19,7 milj. kr. I denna situation valde verket att reducera bidragen till föreningarna till hälften av vad de skulle ha fått om de äldre normerna hade tillämpats vid fördelning till föreningsanläggningar. För friluftsanläggningarna som tidigare kunde få högst 30 % av anläggningskostnaden gavs nu 15 %. För Omegas del innebar det 15 % av 920 000 kr., dvs. 140 000 kr.

Utskottet vill framhålla att naturvårdsverket i beslut i maj 1979 medgett IK Omega att påbörja anläggningsarbeten för friluftsgård och elljusspår utan att därmed förlora möjligheterna att erhålla bidrag men att det uttalades att medgivandet inte innefattade något ställningstagande i frågan om bidrag

skulle utgå eller ej. Vidare bör framhållas att det i regleringsbrev den 14 juni 1979 för anslaget Stöd till idrotten visserligen föreskrevs att bidrag för föreningsanläggningar normalt skulle utgå med 30 % av anläggningskostnaderna men att det också angavs att bidragets storlek skulle bli beroende av tillgängliga medel under anslagsposten.

Utskottet är medvetet om att IK Omega i likhet med några andra föreningar har kommit i en besvärlig ekonomisk situation eftersom föreningen uppenbarligen utgått från att den skulle få bidrag med en större del av anläggningskostnaden än vad som sedermera blev fallet. Mot den ovan angivna bakgrunden kan utskottet dock inte dela motionärens uppfattning att naturvårdsverket behandlat IK Omegas ansökan på ett sådant sätt att föreningen bör erhålla ytterligare bidrag. Med hänvisning till vad som anförts och till sitt tidigare ställningstagande avstyrker utskottet motion 1861.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:754 yrkande 1 till *Stöd till idrotten* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 172 290 000 kr.,
2. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1846,
3. beträffande *idrottspolitikens inriktning*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:754 yrkandena 2 a–2 f, 3, 4 och 5,
4. beträffande *tävlingsidrott för barn*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2200 yrkande 1,
5. beträffande *statsbidrag till IK Omega*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1861.

2. **Stöd till friluftslivet m. m.** Regeringen har under punkt I 2 (s. 137 och 138) föreslagit riksdagen att till Stöd till friluftslivet m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 15 735 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:939 av Lars Svensson (s) och Ulla-Britt Åbark (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att kyrkan positivt bör medverka vid tillskapande av naturreservat och friluftsområden.

I motion 1982/83:1080 av Elver Jonsson (fp) och Thure Jadestig (s) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:1079 – att riksdagen uttalar sig för att sjösäkerhetsrådet och de frivilliga nykterhets- och motororganisationerna tillförs resurser för ökade informationsinsatser för

förebyggande av sjöonykterhet.

I motion 1982/83:1098 av Ola Ullsten m. fl. (fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:1097 –

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i nämnda motion anförts om främjande av fjällturismen,

2. att riksdagen beslutar att anslaget I 2 skall disponeras så att 800 000 kr. utgår till Svenska turistföreningens fjällverksamhet.

I motion 1982/83:1315 av Stig Alftin (s) och Iris Mårtensson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vikten av de synpunkter som utvecklats i motionen när det gäller statliga insatser för utveckling av Ljusnandalens primära rekreationsområde.

I motion 1982/83:1585 av Olle Westberg m. fl. (s) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:1582 – såvitt nu är i fråga

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i nämnda motion anförts om samhällsstöd för utveckling av turistnäringen i Gävleborgs län.

Övriga yrkanden i motion 1585 behandlas av näringsutskottet.

I motion 1982/83:1634 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av samlade insatser för att möjliggöra alpina VM-och OS-tävlingar i Åre kommun.

I motion 1982/83:1857 av Gunnar Nilsson i Stockholm m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen utarbetar ett konkret handlingsprogram för hur riktlinjerna från rekreationsberedningens rapport Statliga insatser för turism och rekreation skall förverkligas när det gäller de primära rekreationsområdena,

3. att riksdagen beslutar begära att regeringen inom vissa primära rekreationsområden startar försöksverksamhet enligt vad i motionen anförts.

Pågående utredningsarbete

Utredningen om den statliga rekreations- och turistpolitiken (JO 1979:07) – TUREK – har i juli 1982 fått tilläggsdirektiv (Dir 1982:51) samt en förändrad sammansättning så att den i fortsättningen arbetar i parlamentarisk form.

I februari 1983 fick TUREK nya tilläggsdirektiv (Dir 1983:18). Enligt dessa bör åtgärder för att tillgodose behovet av en aktiv rekreations- och turistpolitik snarast genomföras.

Vidare anför jordbruksministern bl. a. följande.

Under hand har jag inhämtat att rekreationsberedningen under våren 1983 kommer att lämna förslag rörande rekreationspolitiken till följd av sitt uppdrag att redovisa, sammanställa och lämna bedömningar utifrån ett riksperspektiv av utvecklingsprogram för de primära rekreationsområdena.

Det är nödvändigt att TUREK:s arbete påskyndas och i huvudsak inriktas på den s. k. hinderproblematiken. Som framgår av motion 1977/78:1518, vilken antogs av riksdagen (KrU 1978/79:15, rskr 48), hindras många människor av olika skäl från att utnyttja fritiden. Kommittén bör med utgångspunkt i motionen kartlägga dessa hinder samt föreslå olika åtgärder för att undanröja dem. Härtill skall TUREK belysa rekreations- och turistsektorns samhällsekonomiska betydelse.

Kommittén skall följa direktiven (Dir 1980:20) till samtliga kommittéer om finansiering av förslag till nya utgifter m. m.

De frågor angående närrekreation, turisttransporter och turismens utvecklingsmöjligheter, som TUREK enligt sina direktiv har att utreda bör behandlas av rekreationsberedningen.

Tillsammans med redan befintligt material skapar den av mig här förordade arbetsordningen förutsättningar för att det under hösten 1983 skall föreligga ett erforderligt utredningsunderlag för en samlad rekreationspolitisk bedömning.

Vad jag anfört nu innebär att TUREK bör befrias från de övriga arbetsuppgifter som utredningen har tilldelats genom tidigare meddelade direktiv. Med hänsyn till den avgränsning av utredningens arbetsuppgifter som nu har angetts skall utredningsarbetet slutredovisas före den 1 september 1983.

Utskottet

I propositionen aviseras att en översyn av de organisatoriska frågorna på rekreationspolitikens område skall ske under det kommande budgetåret. Med hänsyn härtill och till pågående utredningsarbete inom TUREK och rekreationsberedningen föreslås ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslag. Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna medelsanvisningen om 15 735 000 kr.

De förslag som folkpartiet lägger fram i motion 1098 syftar till att stärka och utveckla fjällturismen. Ett yrkande går ut på att riksdagen skall besluta att anslaget Stöd till friluftslivet m. m. skall disponeras så att bl. a. 800 000 kr. utgår till Svenska turistföreningens fjällverksamhet. I den motivering till yrkandet som lämnas i motion 1097 hänvisas till förslag i rapporten (Ds Jo 1981:3) Svenska turistföreningens fjällanläggningar – Huvudmannaskap och kapitalförsörjning. Motionärerna pekar också på att omkostnaderna för fjällanläggningar är större än för andra turistanläggningar. Svenska turistföreningen som i stor utsträckning finansierar sin verksamhet genom medlemsavgifter och frivilliga bidrag från medlemmarna har, sägs det, stora svårigheter att få fram tillräckliga medel för underhåll.

För innevarande budgetår har under anslaget 600 000 kr. anvisats till Turistföreningen för driften av fjällanläggningarna. Naturvårdsverket har föreslagit en höjning med 200 000 kr. för budgetåret 1983/84. Motionärernas

förslag innebär en omfördelning inom den totala anslagsramen.

Vid behandlingen våren 1982 av motsvarande förslag konstaterade utskottet (KrU 1981/82:19) att från ifrågavarande anslag lämnas stöd till en rad angelägna verksamheter inom rekreations- och friluftslivet. Ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära att stödet till någon annan verksamhet skulle komma att skäras ned. Vad utskottet då anförde äger alltjämt sin giltighet. Med hänsyn härtill samt till att någon uppräkning av medelsanvisningen för kommande budgetår inte är aktuell, anser sig utskottet inte böra tillstyrka yrkande 2 i motionen.

Enligt samma motion bör särskilda insatser göras för att utveckla fjällturismen. Motionärerna anser bl. a. att leder och övernattningsstugor i viss utsträckning behöver byggas ut. Vid flera av de större fjällanläggningarna behövs det renoveringar och upprustningar. Motionärerna anser att fjällturism i enkla former måste ses som en del i en social rekreations- och turistpolitik som bör ha samhällets stöd. Vidare förordas att fjällsäkerheten skall få ökade resurser. Ett nationalparksmuseum bör inrättas i Jokkmokk. Snabba och billiga kommunikationer från Syd- och Mellansverige till olika platser i anslutning till fjällområdena skulle vara en annan insats för att stödja fjällturismen. Motionärerna önskar att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingsinsatser för turism och rekreation i fjällvärlden.

Vad avser förslaget om inrättande av ett nationalparksmuseum i Jokkmokk har beslut fattats om att ett fjäll- och samemuseum skall byggas i Jokkmokk. Museet skall drivas av en stiftelse i vilken ingår staten, Norrbottens läns landsting, Jokkmokks kommun samt sameorganisationerna Svenska Samernas Riksförbund (SSR) och Same Ätnam. Museet beräknas kunna inleda sin verksamhet år 1985. Utskottet konstaterar att motionen i denna del är tillgodosedd.

Liksom det ovan nämnda förslaget överensstämmer de övriga förslagen i motionen i allt väsentligt med de som förts fram åren 1981 och 1982. Utskottet har därvid i sina av riksdagen godkända betänkanden (KrU 1981/82:10, KrU 1981/82:19) erinrat om de olika åtgärder som vidtagits för att utveckla fjällturismen.

När det gäller att åstadkomma bättre kommunikationer till fjällområdena har rekreationsberedningen – enligt de tilläggsdirektiv som givits till TUREK – att behandla frågor angående bl. a. turisttransporter och turismens utvecklingsmöjligheter. Ett underlag för ställningstagande finns presenterat i ett delbetänkande från TUREK (Ds Jo 1982:4).

Vad avser insatser för att utveckla fjällturism i enkla former räknar utskottet med att denna fråga kommer att beröras i de förslag rörande rekreationspolitiken som beredningen inom kort avser att presentera. Med hänsyn till det anförda finner utskottet inte anledning att föreslå riksdagen att göra en framställning till regeringen enligt yrkande 1 i motion 1098.

I motion 1080 (fp, s) yrkas att riksdagen uttalar sig för att sjösäkerhetsrådet

och de frivilliga nykterhets- och motororganisationerna tillförs resurser för ökade informationsinsatser för förebyggande av sjöonykterhet.

Sjösäkerhetsrådet som för innevarande budgetår disponerar ca 2 milj. kr. bedriver en omfattande informationsverksamhet på detta område. Inom en ram om ca 1,4 milj. kr. planerar rådet att dels inför sommarsäsongen gå ut med en kampanj med annonser och informationsmaterial – i första hand riktade mot fritidsfiskare och småbåtsägare, dels arbeta mer långsiktigt med informationsverksamhet i samarbete med skolor och vuxenutbildning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget med kraftfulla insatser för att förebygga onykterhet till sjöss. Härför krävs emellertid som också påpekas i motionen en ökad medelstilldelning. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen att göra en särskild framställning till regeringen enligt motion 1080.

Ett konkret handlingsprogram för samhällets rekreationspolitiska insatser efterlyses i motion 1857 (s). Motionärerna hemställer att regeringen skall utarbeta ett konkret handlingsprogram för hur riktlinjerna från rekreationsberedningens rapport Statliga insatser för turism och rekreation skall förverkligas när det gäller de primära rekreationsområdena. I samma motion yrkas att riksdagen skall begära att regeringen inom vissa primära rekreationsområden startar en försöksverksamhet enligt vissa i motionen angivna riktlinjer. Dessa går ut på att inom de primära rekreationsområdena några försöksområden skall utses där folkrörelser och fackliga organisationer med statligt ekonomiskt stöd skall få möjlighet att planera, bygga och driva rekreationsanläggningar utifrån sina målsättningar.

Även när det gäller dessa två förslag vill utskottet hänvisa till att TUREK och rekreationsberedningen inom kort kommer att redovisa resultaten av pågående utredningsarbete. Enligt vad utskottet inhämtat kommer rekreationsberedningen att beröra frågan om viss försöksverksamhet i några primära rekreationsområden. Utskottet vill även erinra om att enligt riksdagens beslut våren 1982 (prop. 1981/82:100 bil. 13, KrU 1981/82:19, rskr 1981/82:218) efter prövning av regeringen bidrag kan lämnas även till mer riktad försöksverksamhet inom rekreations- och friluftssektorn. Bidrag kan således lämnas till genomförandeutredning och stöd till försöksanläggning – s. k. pilotprojekt – inom primärt rekreationsområde eller närrekreationsområde.

Underlag för ställningstaganden till utformningen av rekreationspolitiken kommer alltså att föreligga inom en snar framtid. Utskottet utgår från att de synpunkter och önskemål som förs fram i motionen därvid kommer att vägas in vid kommande ställningstaganden inom regeringskansliet. Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet att en framställning till regeringen enligt motionen inte är påkallad. I detta sammanhang vill utskottet även erinra om sina tidigare uttalanden (KrU 1981/82:10 och KrU 1981/82:19) att en

självklar utgångspunkt för det fortsatta utredningsarbetet och ställningstagandet till detta bör vara det sociala synsätt som enligt statsmakternas beslut skall gälla generellt för samhällets insatser för turism och rekreation.

Sammanfattningsvis anser utskottet att ifrågavarande motionsyrkanden (yrkandena 1 och 3) inte ger riksdagen anledning att göra något uttalande till regeringen.

I Åre planeras att ansöka om värdskap för såväl alpina VM-tävlingen år 1986 som de Olympiska vinterspelen år 1992. För att bygga ut de alpina anläggningarna har en särskild investeringsplan om 45 milj. kr. utarbetats. I motion 1634 (s) föreslås att en utbyggnad i Åre, så att man där får en alpin riksanläggning helt finansierad med statliga medel, bör komma till stånd. Finansieringen bör ordnas i samarbete mellan jordbruks-, arbetsmarknads- och industridepartementen. En sådan statlig insats är enligt motionärerna motiverad då den skulle ge Sverige ett välutvecklat alpint centrum, stabilisera turistnäringen i Jämtland och ge en långsiktig sysselsättningseffekt på närmare 200 arbetstillfällen.

I proposition 1982/83:150 föreslås vissa sysselsättningsskapande åtgärder inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde. Arbetsmarknadsministern anmäler där (bil. 3 s. 18) att från såväl beredningen för rekreation och turism som från olika turistorgan har synpunkter framförts om att beredskapsarbeten inom turistsektorn borde prioriteras i högre utsträckning. Det finns enligt gällande bestämmelser för beredskapsarbeten inget som hindrar att arbeten utförs inom service- och tjänstesektorn för turismens räkning. Arbetsmarknadsministern meddelar att hon senare avser föreslå regeringen att vikten av beredskapsarbete även inom turismens tjänste- och servicesektor särskilt betonas. Vidare meddelas att hon avser att senare föreslå regeringen att för kommande budgetår avsätta 15 milj. kr. av medlen för beredskapsarbeten till turistinvesteringar i Åres alpina centrum. En förutsättning för detta är att det uppdrag som chefen för jordbruksdepartementet avser ge till en statlig förhandlare leder till att avtal sluts om att privata företags planerade följdinvesteringar av Åre-projektet nu verkligen kommer till stånd.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte har anledning att göra ett uttalande enligt yrkande 3 i motion 1634.

Samhällsstöd för utvecklingen av turistnäringen i Gävleborgs län önskas i motion 1585 (s). Motionärerna anser att det finns goda förutsättningar att bygga ut turistnäringen på olika platser inom länet – särskilt Ljusnandalen och Dalälvsområdet. Det krävs emellertid att samhället går in med ett stöd för utveckling av dessa områden. I motionen hemställs att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ställa sig bakom de synpunkter som lagts fram i motionen.

I motion 1315 (s) föreslås att riksdagen skall göra en framställning till regeringen om statliga insatser för utveckling av Ljusnandalens primära rekreationsområde. Motionärerna anser att utbyggnaden av primära rekrea-

tionsområden som Ljusnandalen bör prioriteras inom ramen för beredskapsarbeten och arbetsmarknadspolitiska resurser. Det bör skapas ökade möjligheter att disponera medel för att utveckla de primära rekreationsområdena och anläggningar inom dessa. Vidare bör rekreationsområdena och anläggningar inom vissa områden utses som projektpilotområden. Under uppbyggnaden av dessa områden bör det ges ett mer fullödigt stöd. Motionärerna anför att Ljusnandalen är synnerligen lämplig som ett sådant projektområde.

Som utskottet redovisat i det föregående kommer rekreationsberedningen inom kort att redovisa utvecklingsprogram för de primära rekreationsområdena och ge bedömningar utifrån ett riksperspektiv. Det finns därför inte anledning för riksdagen att göra en framställning till regeringen enligt motionerna 1315 och 1585 (yrkande 8).

Enligt motion 939 (s) bör riksdagen i en framställning till regeringen uttala att s v e n s k a k y r k a n positivt bör medverka när det gäller att tillskapa naturreservat och friluftsområden. Motionärerna anför att kyrkan äger stora markområden av vilka flera är lämpade för olika anläggningar för det rörliga friluftslivet. De anser att när kyrkligt ägd mark bedöms som lämplig för att antingen bilda naturreservat eller för det rörliga friluftslivet bör den ställas till förfogande. Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande.

Grundläggande bestämmelser rörande kyrklig jord lämnas i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. I lagen föreskrivs att förvaltningen av kyrklig jord skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tillgodogörs på ekonomiskt bästa sätt. Naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning. Regeringen eller efter dess bemyndigande kammarkollegiet eller stiftsnämnden får lämna tillstånd till försäljning eller byte av kyrklig jord bl. a. för att tillgodose bostadsbehovet på orten eller bildandet av lämpliga enheter för jordbruk eller skogsbruk.

Även för förvaltningen av kyrklig jord gäller lagstiftning i övrigt rörande markinnehav som skogsvårdslagen (1979:429), lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark och naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025).

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete har tillsatt en projektgrupp för kyrkans egendomsförvaltning. I denna projektgrupp, som bl. a. skall utreda vilka skyldigheter kyrkan har på det lokala, regionala och internationella planet, kommer även frågan om förvaltningen av kyrklig jord att tas upp. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda inte att motionen bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 till *Stöd till friluftslivet m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 15 735 000 kr.,

2. beträffande *bidrag till Svenska turistföreningens fjällanläggningar*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1098 yrkande 2,
3. beträffande *åtgärder för att främja fjällturismen*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1098 yrkande 1,
4. beträffande *information mot onykterhet till sjöss*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1080,
5. beträffande *handlingsprogram för samhällets rekreationspolitiska insatser*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1857 yrkandena 1 och 3,
6. beträffande *utbyggnad av alpin anläggning i Åre kommun*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1634 yrkande 3,
7. beträffande *Ljusnandalens primära rekreationsområde*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1315,
8. beträffande *turism i Gävleborgs län*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1585 yrkande 8,
9. beträffande *svenska kyrkans medverkan vid tillskapande av naturreservat m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:939.

3. **Sveriges turistråd.** Regeringen har under punkt I 3 (s. 139–141) föreslagit riksdagen att till Sveriges turistråd för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 49 600 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:1327 av Gunnel Jonäng (c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att Sverige kan ingå som medlem i World Tourist Organization.

I motion 1982/83:1338 av Per Petersson m. fl. (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen skyndsamt utreder frågan om charterresor till svenska turistmål i enlighet med motionens syfte.

I motion 1982/83:1579 av Mona Saint Cyr (m) yrkas – under åberopande av motion 1982/83:1578 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i nämnda motion anförts om finansieringen av Sveriges turistråd och dess verksamhet.

I motion 1982/83:1618 av Ola Ullsten m. fl. (fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:1615 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i nämnda motion anförs om turistnäringen.

I motion 1982/83:1634 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande behovet av utvecklingsinsatser på turismområdet i Jämtlands län.

2. att riksdagen uttalar sig för att Sveriges turistråd omlokaliseras från Stockholm till Östersund.

I motion 1982/83:1856 av Per-Richard Molén (m) och Ingrid Hemmingsson (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående en översyn av Sveriges turistråds arbetsuppgifter och styrelsesammansättning.

I motion 1982/83:1857 av Gunnar Nilsson i Stockholm m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga,

2. att riksdagen beslutar begära att regeringen ger Sveriges turistråd i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet göra prioriteringar till förmån för de målgrupper som i motionen anförts.

I motion 1982/83:1864 av Alf Wennerfors (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om extra offensiva marknadsföringsåtgärder för Sverige som turistland i samband med devalveringar.

Utredning om export av tjänster

I december 1982 tillkallades en särskild utredare för att studera möjligheterna att stimulera och utveckla den svenska tjänsteexporten inom den privata sektorn. I direktiven (Dir 1982:92) påpekas bl. a. att turismen är en sektor med ökande betydelse inom den internationella tjänstehandeln. Turismens betydelse för betalningsbalansen och sysselsättningen är stor. Staten har bl. a. därför under senare år förstärkt insatserna för att främja turismen.

I utredningsuppdraget ingår att söka förbättra statistiken i fråga om tjänsteexportens omfattning och utveckling. En viktig uppgift för utredaren är att kartlägga hinder av olika slag som kan verka begränsande för en utveckling av tjänsteexporten och lämna förslag till åtgärder som är positiva för tjänsteexportens utveckling. Vidare anförs följande.

Det är angeläget att åtgärder för att främja tjänsteexporten vidtas snabbt. Förslag till olika åtgärder som kan komma fram under utredningens gång och som kan genomföras fristående från utredningens samlade ställningstagande bör redovisas successivt. Detta är särskilt angeläget eftersom det är rimligt att förmoda att många av de förslag som kommer att läggas kan genomföras av myndigheter, organisationer och företag utan statsmakternas särskilda ställningstagande. Detta förhållande torde gälla t. ex. åtgärder som syftar till att förbättra statistiken.

I direktiven anges att utredningsarbetet bör bedrivas så att en slutredovisning kan göras före utgången av år 1983.

Utskottet

I propositionen föreslås att anslaget till Sveriges turistråd för budgetåret 1983/84 höjs med drygt 3 milj. kr. till totalt 49.6 milj. kr. Det aviseras att finansieringen av turistrådet som nu staten ensam svarar för kan komma att förändras. Jordbruksministern anför att de tre stiftarna, staten, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet samtliga bör vara med och finansiera rådet. Förhandlingar härom bör tas upp för att närmare förslag om delad finansiering skall kunna läggas fram i budgetpropositionen för budgetåret 1984/85.

I motion 1579 (m) kritiseras detta uttalande. Motionären anser att riksdagen bör göra en framställning till regeringen om att en sådan finansiering av turistrådet som föreskickas i propositionen inte bör komma till stånd. I motiveringen, som lämnas i motion 1578, anförs bl. a. att – trots att finansutskottet och riksdagen upprepade gånger uttalat att det är nödvändigt att regering och riksdag upphör med beslut som driver på den kommunala volymutvecklingen – någon påtaglig förbättring inte har skett.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning om att förhandlingar om att förändra formerna för finansieringen av turistrådet bör tas upp. Utskottet avstyrker alltså motionen.

Sammansättningen av turistrådets styrelse är föremål för ett förslag i motion 1856 (m). Motionärerna föreslår att riksdagen skall uttala sig för att turistföretagens styrelserepresentation bör utvidgas. De redovisar hur styrelsen är sammansatt och hävdar att turistföretagen är underrepresenterade. Förändringar i styrelsens sammansättning bör enligt motionärerna ske utan att antalet ledamöter utökas. De anger dock inte hur detta skulle ske eller vilka organisationer som skulle få avstå från en styrelseplats.

I turistrådets styrelse om 17 personer ingår representanter för de tre stiftarna, resenäringen och konsumentintressena. Staten, Kommunförbundet och Landstingsförbundet har vardera två ledamöter och två suppleanter. I styrelsen har vidare följande organisationer och föreningar vardera en ledamot jämte suppleant nämligen LO, TCO, Svenska resebranschens förening, Sveriges hotell- och restaurangförbund, SAS/Linjeflyg AB, Sveriges campingvärdars riksförbund, Svenska turistföreningen, statens järnvägar, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges redareförening. Turistnäringen representeras alltså av Svenska resebranschens förening, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Sveriges campingvärdars riksförbund och Svenska turistföreningen.

Med hänsyn till turistrådets uppgifter finner utskottet att rådets styrelse väl representerar de olika intressena på turistområdet; samhället, folkrörelserna och näringslivet. Utskottet avstyrker därför motion 1856 i här aktuell del.

Förslag som rör turistrådets verksamhet förs fram i två motioner. Enligt motion 1856 (m) bör turistrådet lägga om sin verksamhet till att endast omfatta marknadsföringsinsatser i utlandet. Motionärerna önskar

att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd. Som skäl för förslaget anges bl. a. att det är svårt för en organisation att marknadsföra svensk turistnäring både inom landet och utomlands.

Då turistrådet inrättades år 1975 angavs som en huvuduppgift för rådet att planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja marknadsföring av turism i Sverige. Turistrådet skall därvid söka tillgodose behovet av semester- och rekreationsmöjligheter hos en bred allmänhet i Sverige och i de övriga nordiska länderna. Vidare skall rådet ta till vara möjligheterna till ett växande valutainflöde från utländska turister i Sverige.

Med anledning av motionärernas förslag vill utskottet påpeka att den svenska hemmamarknaden står för huvuddelen av turismen i Sverige. År 1981 svarade svenska turister för drygt 22 miljoner övernattningar. Motsvarande siffra för utländska gäster var ca 6,1 miljoner övernattningar.

Utskottet finner inte skäl att förorda en sådan förändring av turistrådets uppgifter som motionärerna åsyftar. Motionen i denna del avstyrks.

I motion 1857 (s) begärs att regeringen skall ge turistrådet i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet prioritera vissa i motionen särskilda angivna målgrupper. Motionärerna anser att turistrådet i högre utsträckning än vad som f. n. sker bör söka tillgodose behovet av rekreation bland de resurssvaga grupperna i samhället. Det är viktigt att dessa grupper får information om var man kan få prisbillig rekreation. De anför att en del av turistrådets resurser för konsumentinformation borde fördelas till de folkrörelser som har kontakt med låglönegrupper. Vidare menar de att turistrådets anslag i viss utsträckning bör omprioriteras och bl. a. användas för en försöksverksamhet som ger familjer från låglönegrupper möjligheter till en alternativ semester.

I fråga om informationsinsatser genomförde turistrådet år 1982 tillsammans med bl. a. Reso och Svenska turistföreningen en omfattande sommarkampanj. Broschyren Sverige är fantastiskt skickades såväl våren 1982 som våren 1983 till samtliga hushåll i Sverige. År 1982 fanns den dessutom tillgänglig under lång tid på informationsställen över hela landet. Vidare noterar utskottet att det av turistrådets verksamhetsberättelse framgår att den löpande inkvarteringsstatistiken avspeglar en ökad efterfrågan på billiga semesterformer med självhushåll. Under 1981 och 1982 ökade campingen mest av alla logiformer. Även stugbyarna redovisar under 1981 ett ökat antal övernattningar.

I propositionen framhålls att det är angeläget att skapa gynnsamma förutsättningar för såväl svenskar som utlänningar att turista i Sverige i större utsträckning än f. n. Jordbruksministern understryker att det är särskilt angeläget att satsa på utvecklingsåtgärder för att kunna erbjuda semesteralternativ till dem som i dag av något skäl inte har möjlighet att utnyttja sin ledighet till välbehövlig rekreation. Utskottet vill vidare erinra om att TUREK enligt tilläggsdirektiv senast till hösten 1983 skall lägga fram förslag om hur de s. k. hinderproblemen skall kunna lösas. Utskottet utgår från att

de synpunkter och önskemål som förs fram i motionen vägs in i det kommande beredningsarbetet inom regeringskansliet liksom i de förhandlingar mellan turistrådets stiftare om finansieringen av turistrådet och dess verksamhet, som aviseras i propositionen.

Mot här angiven bakgrund finner utskottet att en särskild framställning till regeringen enligt yrkande 2 i motion 1857 inte erfordras.

Förslag om olika insatser för att främja turism i Sverige förs fram i tre motioner. Folkpartiet menar i motion 1618 att det behövs en ökad marknadsföring av Sverige som turistland. I den motivering till förslaget som lämnas i motion 1615 anförs bl. a. att turismen kan bidra till att främja i första hand de små och medelstora företagen samt förbättra bytesbalansen. Marknadsföringen av Sverige som turistland skulle även kunna ske genom att handelssekreterarna kunde få uppdrag knutet till turistrådet. Motionärerna hemställer att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförs om turistnäringen.

Enligt motion 1864 (m) skall riksdagen i ett uttalande ställa sig bakom motionärens synpunkter på behovet av externa offensiva marknadsföringsåtgärder för Sverige som turistland i samband med devalveringar. Devalveringen av den svenska kronan hösten 1982 har, sägs det, medfört att Sverige för utlandsturister blivit ett billigt turistland. Motionären menar att den utredning som har i uppgift att studera möjligheterna att stimulera och utveckla den svenska tjänsteexporten inom den privata sektorn bör pröva olika möjligheter för turistrådet resp. regeringen att marknadsmässigt utnyttja gynnsamma prisförändringar. I motion 1338 (m) yrkas att riksdagen skall begära att frågan om charterresor till svenska turistmål skyndsamt skall utredas. Motionärerna tänker sig att man genom olika former av s. k. paketresor med reducerade biljettpriser skulle kunna öka turistresor till avlägsna turistorter i norra Sverige och på Gotland.

Med anledning av de här angivna motionerna vill utskottet anföra följande. Utskottet delar den positiva uppfattningen om turismen som kommer till uttryck i de här aktuella motionerna liksom åsikten att alla möjligheter att främja turism i Sverige bör tas till vara. Statsmakterna har också under de senaste åren vidtagit en rad åtgärder i detta syfte. Den i propositionen föreslagna höjningen av turistrådets anslag motiveras också med att det härigenom skall bli möjligt att öka insatserna att marknadsföra Sverige som turistland. Enligt vad utskottet under hand inhämtat kommer tjänsteexportutredningen i samråd med turistrådet att genomföra en kampanj för att i utlandet marknadsföra Sverige som turistland varvid man bl. a. avser att poängtera att Sverige genom devalveringen är ett billigt turistmål. När det gäller charterresor har ett samarbete mellan turistrådet och SAS inletts. Frågor som rör charterflyg generellt diskuteras på nordisk bas inom Nordiska ministerrådets utskott för turistfrågor och inom Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor.

Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet att ifrågavarande motioner

inte ger riksdagen anledning att göra något uttalande i de aktuella frågorna. Motionerna 1338, 1618 och 1864 avstyrks alltså.

Ännu ett förslag som syftar till att stödja marknadsföring av Sverige som turistmål läggs fram i motion 1327 (c). Motionären föreslår att regeringen skall vidta åtgärder så att Sverige blir medlem i FN-organisationen World Tourist Organization (WTO). Hon erinrar om att Sverige är medlem i OECD:s speciella turistkommitté och även i European Travel Commission, som är ett samarbetsorgan för de västeuropeiska staternas turistorganisationer. Enligt motionären arbetar WTO på bredare bas än de övriga organisationerna.

Frågan om ett eventuellt medlemskap i WTO övervägs f. n. inom regeringskansliet. Utskottet anser att dessa överväganden inte bör föregripas och avstyrker därför motionen.

I motion 1634 (s) förordas en rad åtgärder i syfte att stödja och utveckla turismen i Jämtlands län. Motionärerna föreslår bl. a. att riksdagen skall uttala sig för att turistrådet omlokaliseras från Stockholm till Östersund. De anser att uppenbara fördelar skulle kunna vinnas genom en samordning mellan turistrådets verksamhet och den verksamhet som byggs upp vid Stiftelsen Turismutveckling i Östersund. De vill även att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av utvecklingsinsatser på turistområdet i Jämtland. Ytterligare utvecklings- och servicefunktioner inom turistnäringen bör förläggas till Östersund. Det bör även vara möjligt att där bygga upp ett fungerande turistadministrativt centrum. Utskottet har i det föregående haft anledning att påpeka att de organisatoriska frågorna på rekreationspolitikens område kommer att ses över under budgetåret 1983/84. Jordbruksministern anför att många skäl talar för att insatserna bör samordnas på ett helt annat sätt än i dag.

Utskottet är väl medvetet om den betydelse som turistnäringen har för sysselsättningen och regional utveckling i Jämtlands län. Betydande insatser bl. a. genom stora bidrag till Åreprojektet har också gjorts från statsmakternas sida för att stödja de regionala och lokala satsningarna på turism. Till hösten 1983 kommer det genom TUREK:s och rekreationsberedningens redovisningar och förslag att finnas underlag för beslut om rekreationspolitikens framtida utformning. Mot denna bakgrund anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande om turistrådets lokalisering eller behovet av utvecklingsinsatser för turism i Jämtland.

Under åberopande av vad som anförts hemställer utskottet

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 till *Sveriges turistråd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 49 600 000 kr.,
2. beträffande *finansiering av Sveriges turistråd*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1579.

3. beträffande *Sveriges turistråds uppgifter*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1856 i ifrågavarande del,
4. beträffande *sammansättningen av Sveriges turistråds styrelse*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1856 i ifrågavarande del,
5. beträffande *inriktningen av Sveriges turistråds verksamhet*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1857 yrkande 2,
6. beträffande *åtgärder för att främja turism i Sverige*
   att riksdagen
   a) avslår motion 1982/83:1338,
   b) avslår motion 1982/83:1618,
   c) avslår motion 1982/83:1864,
7. beträffande *medlemskap i WTO*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1327,
8. beträffande *omlokalisering av Sveriges turistråd*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1634 yrkande 2,
9. beträffande *åtgärder för att utveckla Jämtlands län till ett turistcentrum*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1634 yrkande 1.

Stockholm den 28 april 1983

På kulturutskottets vägnar
ING-MARIE HANSSON

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Lars Ahlmark (m), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Anders Nilsson (s), Stina Gustavsson (c), Iréne Vestlund (c) och Lars Hjertén (m).

Reservationer

1. Medelsanvisningen till Stöd till idrotten (punkt 1, mom. 1)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Regeringens förslag" och slutar "(yrkande 1) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är viktigt att det statliga stödet till idrottsrörelsen inte urholkas. Idrotten är en rörelse med bred förankring i samhället och har en betydelsefull social funktion. Det finns som motionärerna påpekar en risk för att idrottsrörelsen i ett ansträngt ekonomiskt läge blir beroende av stöd från näringslivet, sponsorer och av kommersiella projekt.

Utskottet anser därför att ett anslag av samma storlek som det Riksidrottsstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning bör anvisas.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och med bifall till motion 1982/83:754 yrkande 1 till *Stöd till idrotten* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 190 100 000 kr.,

2. Det statliga stödet till främjandeorganisationerna (punkt 1, mom. 2)

Tore Nilsson, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Utskottet hänvisade" och slutar "motion 1846" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att förslag snarast framläggs om bidragsgivning till de s. k. främjandeorganisationerna i sådana former som för dessa ter sig lämpliga. Detta är så mycket mer påkallat som riksdagens revisorer redan i februari 1982 framlagt förslag i den riktningen. Vad utskottet här anfört med anledning av motion 1846 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1846 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Idrottspolitikens inriktning (punkt 1, mom. 3)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Motionärerna önskar" och på s. 5 slutar "(yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

I motionen förordas att regeringen bör lägga fram förslag om statligt stöd till kommuner för handikappanpassning av idrottsplatser och idrottslokaler. Motionärerna menar att för handikappidrotten innebär idrottsanläggningarnas utformning ett stort problem. Många äldre anläggningar fyller inte ens lågt ställda krav på tillgänglighet, och även nya anläggningar har ofta stora brister. Erfarenheten visar att det statliga stödet för uppförande av idrottsanläggningar trots vissa förbättringar inte är tillräckligt. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det statliga stödet till kommunerna bör förstärkas. Utskottet tillstyrker alltså yrkande 2 e. Regeringen bör enligt motionärerna lägga fram förslag till arvodesbestämmelser för idrottsledare. De anser att alla personer med viktiga

ledaruppdrag bör arvoderas enligt samma grunder som studieledare inom studieförbunden. Motionärerna påpekar att de flesta idrottsledare arbetar ideellt och att många får göra ekonomiska uppoffringar. Utskottet delar motionärernas uppfattning att för alla personer med viktigare uppdrag som ledare bör arvode utgå enligt samma grunder som gäller för studieledare inom studieförbunden. Utskottet tillstyrker motion 754 yrkande 2 a.

I motionen föreslås att hela överskottet av tipsmedlen på sikt bör föras över som stöd till idrotten. Med hänsyn till den stora omfattning och den kraftiga ökningen av överskottet på inkomsterna av tipsverksamheten anser utskottet att man bör överväga möjligheterna att föra över en större del av överskottet av tipsmedlen än vad som nu är fallet. Motionen i här aktuell del (yrkande 2 f) tillstyrks alltså.

Motionärerna yrkar att en parlamentarisk utredning skall få i uppdrag att utarbeta förslag om hur kommersialismens grepp över idrotten skall brytas. Utskottet finner detta förslag välmotiverat. Den rapport som utarbetats av Riksidrottsförbundets arbetsgrupp angående idrottens kommersialisering visar inte på några nya vägar. Den av utskottet förordade utredningen bör även ta upp frågan om statliga stipendieformer för idrottsutövare på elitnivå. Ytterligare en uppgift för utredningen bör vara att lägga fram förslag till åtgärder för hur elitidrottsmän kan ges social trygghet efter den aktiva perioden.

Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet yrkande 3.

I motionen föreslås att riksdagen bör uttala att i samband med internationella idrottsevenemang i Sverige befintliga anläggningar i största möjliga utsträckning bör användas. Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag. Det är angeläget att det görs klart att några anläggningar uppbyggda för enstaka större idrottsevenemang inte kan accepteras liksom inte några anläggningar som är överdimensionerade för normala tävlingar. Yrkande 4 tillstyrks.

Vad avser förslaget om ett uttalande från riksdagens sida om att idrott bör få ökat utrymme i skolor och förskolor finner utskottet att motionärerna tagit upp en viktig fråga. Barn bör ges möjligheter att tillgodose sitt behov av fysisk aktivitet genom lek och idrott i förskolor och på fritidshem. Idrotten bör ges ökat utrymme i skolorna. För att motverka tidig specialisering och därmed sammanhängande utslagning bör all idrottsträning för ungdom under 13 år ske i skolan. Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet yrkande 5.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *idrottspolitikens inriktning*
   att riksdagen
   a) med bifall till motion 1982/83:754 yrkandena 2 a, 2 e, 2 f, 3, 4 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
   b) avslår motion 1982/83:754 yrkandena 2 b–d,

4. Bidrag till Svenska turistföreningens fjällanläggningar (punkt 2, mom. 2)

Jan-Erik Wikström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Vid behandlingen och slutar "i motionen" bort ha följande lydelse:

Omkostnader för fjällanläggningar är av naturliga skäl större än för andra turistanläggningar. Den verksamhet som Svenska turistföreningen bedriver finansieras i stor utsträckning genom medlemsavgifter och frivilliga bidrag. Turistföreningen har stora svårigheter att få fram tillräckliga medel för underhåll av fjällanläggningar. Det är enligt utskottets uppfattning väl befogat att Turistföreningens anslag höjs till totalt 800 000 kr. vilket motsvarar det belopp som har föreslagits i rapporten (Ds Jo 1981:3) om Svenska turistföreningens fjällanläggningar. Denna höjning bör kunna komma till stånd genom en omfördelning inom den totala anslagsramen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bidrag till Svenska turistföreningens fjällanläggningar*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1098 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Finansiering av Sveriges turistråd (punkt 3, mom. 2)

Tore Nilsson, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Utskottet delar" och slutar "alltså motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärens uppfattning att någon övervältring av kostnader för Sveriges turistråd från staten till landsting och kommuner inte är motiverad. Några förhandlingar i detta avseende bör därför ej upptas. Vad utskottet här anfört med anledning av motion 1579 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *finansiering av Sveriges turistråd*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1579 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Sammansättningen av Sveriges turistråds styrelse (punkt 3, mom. 4)

Tore Nilsson, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Sammansättningen av" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Sammansättningen av turistrådets styrelse är föremål för ett förslag i motion 1856 (m). Motionärerna föreslår att riksdagen skall uttala sig för att turistföretagens styrelserepresentation bör utvidgas. De redovisar hur styrelsen är sammansatt och hävdar att turistföretagen är underrepresenterade. Förändringar i styrelsens sammansättning bör enligt motionärerna ske utan att antalet ledamöter utökas.

I turistrådets styrelse om 17 personer ingår representanter för de tre stiftarna, resenäringen och konsumentintressena. Staten, Kommunförbundet och Landstingsförbundet har vardera två ledamöter och två suppleanter. I styrelsen har vidare följande organisationer och föreningar vardera en ledamot jämte suppleant nämligen LO, TCO, Svenska resebranschens förening, Sveriges hotell- och restaurangförbund, SAS/Linjeflyg AB, Sveriges campingvärdars riksförbund, Svenska turistföreningen, statens järnvägar, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges redareförening. Turistnäringen representeras alltså av Svenska resebranschens förening, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Sveriges campingvärdars riksförbund och Svenska turistföreningen.

Utskottet finner det motiverat att rådets styrelse blir föremål för en översyn efter de riktlinjer som anges i motionen. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1856 ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *sammansättningen av Sveriges turistråds styrelse* att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1856 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Åtgärder för att främja turism i Sverige (punkt 3, mom. 6)

Tore Nilsson, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Med hänsyn" och på s. 20 slutar "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet att motionerna 1618 och 1864 inte ger riksdagen anledning att göra något uttalande. De avstyrks således.

Såsom anförs i motion 1338 finns i dag en stor kapacitet inom den svenska turistnäringen i de län som i övrigt har stora ekonomiska problem och brist på alternativa lösningar vad gäller sysselsättningen. Turistsäsongen skulle kunna förlängas och antalet turister öka om kommunikationerna fungerade bättre och långa restider inte avskräckte utlänningar som söker den rekreation och trivsel som våra stora fjäll- och skogsregioner lockar med.

Det är nödvändigt att chartertrafiken i framtiden inte i stort sett bara går från Sverige till utlandet utan att vi i ökad utsträckning vänder resandeströmmen. Detta skulle bl. a. medföra ett ökat valutainflöde till gagn för vår bytesbalans. En utredning i enlighet med motionens förslag bör snarast göras i syfte att finna hur t. ex. Gotland och norra Sverige kan inordnas i en kontinuerlig chartertrafik, vilket inte behöver innebära att statliga subventioner krävs. Med rätt uppläggning av trafiken och marknadsföringen bör denna verksamhet vara lönsam för SAS, Linjeflyg och även för SJ och andra företag som kan sköta matartrafik till och från flygplatserna. Vidare bör det beaktas att priserna i vårt land nu är jämförelsevis förmånliga.

Regeringen bör ta initiativ som kan påskynda en utveckling i angiven riktning. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av motion 1338 ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *åtgärder för att främja turism i Sverige*
   att riksdagen
   a) med bifall till motion 1982/83:1338 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
   b) (= utskottet)
   c) (= utskottet)

Särskilt yttrande (punkt 1, mom. 3)

Eva Hjelmström (vpk) anför:

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 754 tar vi upp flera för idrottsrörelsen mycket angelägna frågor. Där föreslås bl. a. *att* det bör utgå ett extra stöd till glesbygdsidrott för "ett rundare Idrottssverige", *att* kvinnoidrott skall uppmuntras genom ett särskilt aktivitetsstöd och att idrottsklubbarnas breddverksamhet bör få ett utökat stöd från samhället.

De problem som pekas på i motionen är föremål för debatt och utredningar inom idrottsrörelsen. I de verksamhetsplaner som fastställdes vid riksidrottsmötet år 1981 ingår en rad insatser för att bl. a. få till stånd ett utvecklingsarbete på vissa av de områden som aktualiserats i motionen. Jag anser därför att det finns skäl som talar för att man i dagens läge avvaktar resultatet av de utredningar och försöksprojekt som Riksidrottsförbundet har initierat. Härigenom skapas förutsättningar för att utarbeta ett konkret handlingsprogram.

Jag förutsätter att i ett sådant handlingsprogram kommer att ingå åtgärder av det slag som föreslås i motion 754.